

wpd Finland Oy
Keilaranta 13
02150 ESPOO

Kirje 17.4.2014 ja arviointiohjelma 30.4.2014

PALOVAARA-AHKIOVAARAN TUULIVOIMAPUISTOJEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 9 §:n mukaan yhteysviranomaisen antaa lausunnon ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. wpd Finland Oy on toimittanut 17.4.2014 (ohjelmat saapuivat 30.4.2014) Palovaara-Ahkiovaaran tuulivoimapuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Tämä lausunto on YVA-lain 9 §:n tarkoittama yhteysviranomaisen lausunto Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahanketta koskevasta YVA-ohjelmasta. Lausunnossa esitellään Palkisvaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahanke ja arviointiohjelma pääpiirteissään, ohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeiset kohdat sekä yhteysviranomaisen näkemykset arviointiohjelmasta ja YVA-menettelystä.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke	Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahanke
Hankkeesta vastaava	wpd Finland Oy Keilaranta 13 02150 ESPOO Yhteyshenkilö: Riikka Arffman (puh. 040 961 6611) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)wpd.fi
YVA-konsultti	FCG Suunnittelu- ja tekniikka Oy Hallituskatu 13-17 D, 7 krs 90100 OULU Yhteyshenkilö: Marja Nuottajärvi (puh. 044 541 2306) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)fcg.fi
Yhteysviranomainen	Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Hallituskatu 3 B 96101 ROVANIEMI Yhteyshenkilö: Kalle Oiva (puh. 0295 037 009) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 458/2006) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-menettelyä sovelletaan hankkeisiin, jotka saattavat aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Valtioneuvoston asetuksessa (6§) on lueteltu hankkeista, joihin on aina sovellettava YVA-menettelyä. Tuulivoimalahankkeet on lisätty luetteloon (1.6.2011) ja YVA-menettelyä sovelletaan luettelon mukaan hankkeissa, joissa laitosten määrä on vähintään 10 kpl tai joissa kokonaisteho on vähintään 30 megawattia. Palovaaran-Ahkiovaaran hankekoko ylittää YVA-kynnyksen.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kaksivaiheinen menettely. Ensimmäinen vaihe on arviointiohjelma (YVA-ohjelma), joka on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta pyritään mm. ohjaamaan käynnistynyttä YVA-menettelyä sekä tarkastellaan arviointiohjelman asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä otetaan kantaa menettelyjen yhteensovittamiseen.

Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus). Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa myös arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. YVA-menettely päättyy yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antamaan lausuntoon.

Viranomaisilla, niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöillä ja säätiöillä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, on mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä sekä YVA-ohjelmasta että YVA-selostuksesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke, sen sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

Hanke

wpd Finland Oy suunnittelee tuulipuistoaluetta noin 24 km etäisyydelle Pellon kunnan keskustasta etelään, Ylitornion kunnan rajalle, Palovaaran - Ahkiovaaran alueelle. Hankealueet sijaitsevat noin 4,5 – 11 kilometriä Suomen ja Ruotsin valtioiden välisen rajajoen Torniojoen itäpuolella. Lähialueen asutus on keskittynyt Ratasjärven kylälle Ratasjärventien ja Ratasjoentien varsille, Palovaaran hankealueesta 5,8 kilometrin etäisyydelle ja Ahkiovaaran hankealueesta 2,5 kilometrin etäisyydelle. Lähin kylä, jossa asutusta on enemmän on Juoksenki noin 4 kilometriä Ahkiovaaran lähimmistä voimaloista luoteeseen Torniojoen rannalla. Ruotsin puolella hankealueita lähinnä sijaitseva kylä on Juoksengi noin 4,9 kilometrin etäisyydellä lähimmistä voimaloista luoteeseen.

Alustavan suunnitelman mukaan hankekoko on 21–26 voimalaa, joista Palovaaran alueelle sijoitetaan enintään 21 voimalaa ja Ahkiovaaraan viisi voimalaa. Tuulivoimalat koostuvat perustusten päälle asennettavasta tornista, 3-lapaisesta roottorista sekä konehuoneesta. Suunnitellut tuulivoimalat ovat lieriötornimallisia, joiden yksikköteho on 3-5 MW. Tuulivoimaloiden tornikorkeus on 120–160 m ja lavan pituus 50–70 m. Kokonaiskorkeus on enintään 230 m.

Tuulivoimapuisto muodostuu valitusta vaihtoehdosta riippuen enintään 26 tuulivoimalasta perustuksineen, tuulivoimaloiden välisistä huoltoteistä, tuulivoimaloiden välisistä keskijännitekaapeleista (20 kV maakaapeli), puistomuuntamoista sekä valtakunnan verkkoon liittymistä varten rakennettavasta 110/20 kV sähköasemasta ja 110 kV ilmajohtosta.

Vaihtoehdot

Tässä ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kaksi tuulipuistojen toteutusvaihtoehtoa ja niin kutsuttu nollavaihtoehto. Vaihtoehtojen erot liittyvät tuulivoimaloiden määrään.

Vaihtoehto VE0: Uusia tuulivoimaloita ei toteuteta.

Vaihtoehto VE1: Rakennetaan Palovaaran alueelle 21 tuulivoimalaa, joiden tornikorkeus on 120–160 m ja lavan pituus 50–70 m. Kokonaiskorkeus on enintään 230 m. Yksikköteho on 3-5 MW.

Vaihtoehto VE2: Rakennetaan Palovaaran alueelle 21 tuulivoimalaa ja Ahkiovaaran alueelle 5 tuulivoimalaa, joiden tornikorkeus on 120–160 m ja lavan pituus 50–70 m. Kokonaiskorkeus on enintään 230 m. Yksikköteho on 3-5 MW.

Sähkönsiirto

Tuulivoimapuistossa tuotetun sähkön liittämiseksi valtakunnan verkkoon tarkastellaan kolmea sähkönsiirtoreittivaihtoehtoa. Sähköverkkoliityntä tapahtuu olemassa olevaan 110 kV Keminmaa–Pello (Aavasaksa–Turtola) voimajohtoon.

VEA: Pohjoisin vaihtoehtoreitti. Johtoreitin pituus on noin 13 kilometriä.

VEB: Keskimmäinen voimajohtoreitti. Johtoreitin pituus on noin 10 kilometriä.

VEC: Eteläisin voimajohtoreitti. Johtoreitin pituus on noin 11,9 kilometriä.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN

wpd Finland Oy on toimittanut 17.4.2014 (ohjelmat saapuivat 30.4.2014) Palovaara-Ahkiovaaran tuulivoimapuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin ELY-keskukselle.

Tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Pellon ja Ylitornion kunnanvirastoon sekä Lapin ELY-keskukseen sekä internettiin <http://www.ymparisto.fi/paloahkiovaarantuulivoimaYVA> 8.5.2014 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Pohjolan Sano-

missa 7.5.2014 sekä Lapin Kansassa ja meän Tornionlaakso -lehdessä 8.5.2014. Virallinen nähtävilläoloaika oli 8.5.–7.7.2014, jonka aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseen. Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Pellon ja Ylitornion kuntien kirjastoissa.

Koska Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahankkeella on mahdollisesti Ruotsin puolelle ulottuvia vaikutuksia, hankkeeseen sovelletaan valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta, joka on tehty Suomessa Espoossa 25.2.1991. Ympäristöministeriö on ilmoittanut hankkeesta ja arviointiohjelmasta Ruotsille 7.5.2014 päivätyllä kirjeellä.

Yleisötilaisuus

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus 20.5.2014 Juoksengin kylätalolla. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksella 7.5.2014 Pohjolan Sanomissa 8.5.2014 Lapin Kansassa ja meän Tornionlaakso-lehdessä. Yleisötilaisuuteen osallistui 28 henkilöä järjestäjät ja esitelmöitsijät mukaan lukien. Yleisötilaisuuden muistio on esitetty tämän lausunnon liitteenä.

Lausuntopyynnöt

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiohjelmasta Pellon ja Ylitornion kunnalta, Övertornion kunnalta, Lapin liitolta, Metsähallitus Lapin luontopalveluilta, Lapin aluehallintovirastolta, Museovirastolta, Tornionlaakson maakuntamuseolta, Puolustusvoimien Pääesikunnalta, Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunnalta, Ilmavoimien Esikunnalta, Lapin lennostolta, Lapin rajavartioston esikunnalta, Rajavartiolaitos, Länsi-Suomen merivartiostolta, Ilmatieteen laitokselta, Liikenteen turvallisuusvirastolta, Liikennevirastolta, Lapin ELY-keskuksen Kalatalousviranomaiselta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Fingrid Oy:ltä, Digita Oy:ltä, TuuliWatti Oy:ltä, Finavia Kemi-Tornion lentoasemalta, Suomalais-ruotsalainen rajajokikomisioilta, Lapin luonnonsuojelupiiriltä, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry:ltä, Paliskuntain yhdistys ry:ltä, Maataloustuottajain Lapin liitto MTK-Lappi ry:ltä, Toriolaakson Sähköltä, Lapin pelastuslaitokselta, Napapiirin Erältä, Napapiirin kyläyhdistykseltä, Orajärven paliskunnalta, Juoksengin yhteismetseen osakaskunnalta.

Lausunnot ja mielipiteet

Arviointiohjelmasta annettiin yhteensä 18 lausuntoa ja 6 mielipidettä. Alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin ELY-keskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on toimitettu hankkeesta vastaavalle. YVA-ohjelmasta annetut mielipiteet ja lausunnot liittyivät muun muassa hankkeen maisemavaikutuksiin, metsästykselle, poronhoidolle, virkistyskäytölle ja luonnonympäristölle aiheuviin vaikutuksiin sekä hankkeesta aiheutuviin melu- ja välkevaikutuksiin. Annetut lausunnot ja mielipiteet esitetään yhteysviranomaisen lausunnon liitteenä.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahankkeiden arviointiohjelma sisältää ne asiat, jotka ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (713/2006) 9 §:n ensimmäisen kohdan mukaan kuuluu esittää. Ohjelmassa esitellään hankkeen taustaa ja tavoitteita, hankkeen maakunnallinen tarkoitus ja alueellinen merkitys, tuulivoimapuiston

suunnittelutilanne, sijainti, maankäyttötarve ja hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin sekä tietoja hankkeesta vastaavasta.

Vaihtoehdot

Vaihtoehtotarkastelu on keskeinen osa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Vaihtoehtotarkastelun tarkoituksena on tukea päätöksentekoa tuottamalla tietoa hankkeen vaihtoehtoisista ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Lopputuloksena tulee olla optimaalisimman vaihtoehdon löytyminen muun muassa haitallisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi.

Hankkeen tarkasteltavien vaihtoehtojen erot liittyvät tuulivoimaloiden määrään. 0-vaihtoehdon mukaan uusia tuulivoimaloita ei toteuteta. Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan 21 voimalan tuulivoimapuisto rakennettaisiin vain Palovaaran alueelle ja toisen vaihtoehdon mukaan Palovaaraan rakennettavien voimaloiden lisäksi Ahkiovaaran alueelle sijoitettaisiin 5 voimalaa.

Sähkön siirron osalta on esitetty kolme vaihtoehtoa. Vaihtoehdoissa VEA ja VEB hankealueella tuotettu sähkö liitetään hankealueen länsipuolella sijaitsevan Tornionlaakson Sähkön110 kV voimajohtolinjaan rakennettavalle uudelle sähköasemalle Juoksengin kylän pohjoispuolelle. Vaihtoehtojen erot liittyvät reittivaihtoehdon linjaukseen. Vaihtoehdossa VEC hankealueella tuotettu sähkö liitetään hankealueen länsipuolella sijaitsevan Tornionlaakson Sähkön110 kV voimajohtolinjaan rakennettavalle uudelle sähköasemalle Ratasjärven ja Ratasvaaran eteläpuolelta länteen. Esitetyistä sähkönsiirron vaihtoehdoista ainoastaan vaihtoehdossa VEB on osoitettu molempien hankealueiden liittyminen sähköverkkoon. Sähkösiirron vaihtoehtojen VEA ja VEC on tämän suhteen täydennettävä.

Hankkeen vaihtoehdot on kuvattu YVA-ohjelmassa riittävällä tavoin. YVA-selostuksessa näiden vaihtoehtojen toteuttamisesta aiheutuvia vaikutuksia on arvioitava.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

YVA-asetuksen (713/2006) 9 §:n mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee esittää muun muassa tiedot hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin. YVA-ohjelmassa on esitetty hankealueen ympäristöön sijoittuvat tiedossa olevat tuulivoimapuistohankkeet.

YVA-selostuksessa tulee arvioida hankkeiden mahdollisesti synnyttämiä yhteisvaikutuksia. Selostuksessa tulee arvioida yhteisvaikutuksia myös esimerkiksi kaivos-, turvetuotanto- ja muiden hankkeiden kanssa.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Kaavoitus

Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahankkeen rakennusluvan myöntäminen edellyttää YVA-menettelyn lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen osayleiskaavan laatimista.

YVA-lain 5 §:n mukaan yhteysviranomaisen, kaavaa laativan kunnan tai maakunnan liiton ja hankkeesta vastaavan on oltava riittävässä yhteistyössä hankkeen arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi. YVA-ohjelmassa on esitetty ympäristövaikutusten arviointimenet-

telyn tavoitteellinen aikataulu. Ohjelman mukaan tavoitteena on sovittaa YVA-menettely ja kaavoitus sovitetaan yhteen siten, että niihin liittyvät selvitystyöt yhdistetään. YVA-lain 13 §:n mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon.

YVA-lain 13 § toisen momentin mukaan hanketta koskevasta lupapäätöksestä tai siihen rinnastettavasta muusta päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon. Osayleiskaavan laadinnassa tulee huomioida yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antama lausunto.

Natura-arviointi

Hankealueista Ahkiovaara ja Palovaarasta suurin osa sijoittuvat Torniojoen-Muoniojoen vestöalueen Natura-alueelle (FI1301912). Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Edellä tarkoitettu vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä.

Luonnonsuojelulain 65 § toisen momentin mukaan luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi on tehty. Viranomaisen on sen jälkeen pyydetävä siitä lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Natura-tarveharkintaselvitys tehdään virallisia Natura-tietolomakkeita ja mahdollisesti tarkempia luontotyyppi- ja lajiselvitystietoja hyväksi käyttäen alueiden suojeluperusteina oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin nähden Tornionjoen – Muoniojoen Natura-alueen lisäksi Hyrsyvuoman ja Koutuksen Natura-alueilta.

Poronhoitolain mukainen neuvottelu

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinon asemaa ja alueidenkäyttönsä edellytyksiä. Poronhoitolaki tulee ottaa huomioon poronhoito-alueella toimittaessa. Poronhoitolaissa (53 §) todetaan, että ”suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.” Alueella voimassa olevassa Länsi-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä edellytetään poronhoidon alueidenkäyttöisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa.

Arviointiohjelman mukaan hankkeen yhteydessä tullaan järjestämään poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu viranomaisten ja paliskunnan edustajien kanssa. Hankevastaava voi sopia paliskunnan edustajien kanssa muun muassa seurannasta ja mahdollisten vahinkojen kompensoinnista.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

YVA-ohjelmassa on kuvattu riittävällä tavalla hankkeen edellyttämät luvat sekä muut mahdollisesti tarvittavat luvat.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvoston päätös tarkistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT) on tullut voimaan 1.3.2009. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ohjataan yleisesti alueidenkäyttöä erityisesti kaa-voituksen välityksellä. Keskeisin rooli on maakunta- ja yleiskaavoilla. Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan valtion viranomaisen tulee toiminnassaan huomioida valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, edistää niiden toteutumista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluerakenteen ja alueidenkäytön kannalta.

YVA-ohjelmassa on pääosin tunnistettu ja listattu Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahankkeen kannalta olennaiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Koska hankealueilla sijaitsee pohjavesialueita, yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ohjelmassa listattuihin tulee kuitenkin lisätä seuraavat tavoitteet:

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu:

- Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja se, että taajamien alueelliset vesihuoltoratkaisut voidaan toteuttaa.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

- Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan.

Vaikutusten arviointi tulee toteuttaa siten, että siinä arvioidaan myös valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin kohdistuvia vaikutuksia ja esitetään niistä selkeä yhteenveto. Tavoitteet voivat olla osin ristiriidassa keskenään, joten hankevastaavan tulee esittää YVA-selostuksessa oma käsityksensä siitä, miten hankkeen toteuttaminen ja eri vaihtoehdot edistävät valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita nimenomaan Palovaara-Ahkiovaaran tuulipuistohankkeessa. Selostuksessa tulee siten arvioida esimerkiksi sitä, miten hankkeessa varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen säilyminen.

Maankäytön suunnitelmat alueella

Hankkeen toteuttaminen edellyttää osayleiskaavan laatimista. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa. Palovaaran–Ahkiovaaran

hankealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/99) mukainen Länsi-Lapin maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 19.2.2014 ja määrännyt maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaavassa Palovaaran–Ahkiovaaran alueet sijaitsevat kokonaisuudessaan maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M) osoitetulla alueella ja maakuntakaavaan merkityllä poronhoitoalueella. Hankealueen etelä- ja itäpuolitse kulkee myös maakuntakaavaan merkitty palikunnan raja / esteita. Palovaaran alue sijaitsee maakuntakaavaan merkityllä tuulivoimaloiden alueella (tv 2392). Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvia alueita. Lapin liitto kartoitti Lapin eteläisten osien parhaiten tuulivoimantuotantoon soveltuvia alueita laatimalla Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvityksen. Selvityksen mukaan Palovaaran alueen on todettu soveltuvan tietyin varauksin tuulivoimarakentamiseen. Ahkiovaaran alue ei sijaitse maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueella. Osa Ahkiovaaran alueesta on merkitty maakuntakaavassa tärkeäksi tai vedenhankintaan soveltuvaksi pohjavesi-alueeksi. Sekä Palovaaran että Ahkiovaaran pohjoisosien läpi kulkee maakuntakaavaan merkitty moottorikelkkailureitti.

Palovaaran–Ahkiovaaran hankealueella ei ole voimassa olevia yleis- tai asemakaava-alueita. Ahkiovaaran länsipuolella hankealueen välittömässä läheisyydessä on kuitenkin voimassa Torniojokivarren yleiskaava. YVA-ohjelman mukaan Ahkiovaaran lähetyillä Torniojokivarren yleiskaavassa on pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (M). Ratasjärven ympäristössä on yleiskaavassa myös pientalovaltaista asuinalueita (AP) ja loma-asuntoalueita (RA) sekä maatilojen talouskeskusten alueita (AP).

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-ohjelmassa on riittävällä tasolla todettu alueen kaavallinen tilanne.

Ympäristövaikutusten selvittäminen ja arviointi

Hankkeen vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Asutus

YVA-ohjelman mukaan Palovaaran alueen lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 2,5 km lähimmästä voimalasta lounaaseen. Ahkiovaaran alueen lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 1,4 km lähimmästä voimalasta lounaaseen Ratasjärventien varressa. Vakituisten asuntojen ja lomarakennusten sijainti hankealueiden ympäristössä on esitetty kartalla kuvassa 8.15. Tuulivoimapuiston lähialueiden asukkaiden ja vapaa-ajan asuntojen määrät on esitetty vaihtoehtojen VE1 ja VE2 osalta taulukoissa 8-7 ja 8-8.

Lähimmät asuinrakennukset sijoittuvat Ahkiovaarasta 1,4 kilometriä lounaaseen ja 2,8 kilometriä Palovaarasta lounaaseen. Ratasjärven kylä ja Ratasjokivarsi sijoittuvat 2,8 kilometriä länteen Ahkiovaaran hankealueelta ja Juoksengin kylä sijoittuu 4 kilometriä luoteeseen. Hankealueilta alle 5 km etäisyydelle sijoittuu 173 asukasta ja 87 vapaa-ajan asuntoa.

Tuulivoimapuiston lähialueiden asukas- ja vapaa-ajan asuntojen määrä on arvioitu tilastokeskuksen 250x250 metrin ruutuaineiston perusteella.

Lähimpien rakennusten käyttötarkoitusta koskevat tiedot tarkistetaan selostusvaiheeseen.

Esitettyjen tietojen perusteella jää epäselväksi onko kyse sekä vakituista että loma-asukkaista ja miksi ei ole ilmoitettu vakituisten asuntojen määrää. Olemassa olevien vakituisten ja loma-asuntojen lisäksi tulee vaikutusten arvioinnissa huomioida erityisesti Ahkiovaaran hankealueen lähistölle Torniojokivarren yleiskaavassa osoitetut mahdolliset, vielä rakentamattomat rakennuspaikat ja niihin kohdistuvat vaikutukset. Lähialueen asutukseen liittyvät ajantasaiset tiedot ovat olennaisia, kun arvioidaan ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia.

Melu

Nykytilassa hankealueella olevia melunlähteitä ovat luonnonäänet ja ajoittain metsänhoitotöiden aiheuttama melu.

YVA-ohjelman mukaan tuulivoimaloiden meluvaikutukset arvioidaan asiantuntija-arviona Ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 ”Tuulivoimaloiden melun mallintaminen” mukaisin melun laskentamenetelmin. Melualuekartat laaditaan WindPRO-ohjelmistolla, joka käyttää melun leviämisen mallintamiseen digitaalista kolmiulotteista maastomallia ja teollisuusmelun laskentamallia ISO9613-2.

Melun merkittävyyttä arvioidaan hankkeen lähialueen jokaisen tiedossa olevan asuin- ja vapaa-ajan rakennuksen kohdalla. Tuulivoimaloiden melun ohjearvona käytetään Suomessa valtioneuvoston päätöksen (VNp 993/1992) mukaisia melutason ohjearvoja (taulukko 10-1). Tuulivoimarakentamisen suunnittelussa ympäristöministeriö suosittelee käytettäväksi seuraavia suunnitteluohjearvoja (Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012), jotka toimivat Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahankkeen suunnittelun lähtökohtana. Asuinhuoneiden matalataajuisten äänen tasoja verrataan tersseittäin Stm Asumisterveysohjeen 1/2003 mukaisiin matalien taajuuksien ohjearvoihin, jotka on esitetty taulukossa 10-3.

Tuulivoimarakentamisen ulkomelutasoa koskevista suunnitteluohjearvoista on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus syksyllä 2014. Asetuksen tultua voimaan siinä asetettavat arvot korvaavat nyt käytössä olevat ympäristöministeriön Tuulivoimarakentamisen suunnittelu –ohjeen (2012) mukaiset suunnitteluohjearvot ja niitä tulee noudattaa. Yhteysviranomaisen katsoo, että ympäristöministeriön esittämät suunnitteluohjearvot muodostavat meluvaikutusten osalta hyvän lähtökohdan Palovaaran-Ahkiovaaran tuulivoimahankkeen suunnittelulle.

Varjon vilkkuminen

Tuulivoimahankkeissa valo-olosuhteiden tarkastelussa huomioidaan auringonvalon vaikutuksesta ja tuulivoimaloiden pyörivistä lavoista aiheutuvaa varjojen välkkymistä. YVA-ohjelmassa on esitetty, että välkevaikutuksia tullaan arvioimaan muun muassa WindPRO -ohjelman mallinnuksen avulla. Mallinnuksen perusteella laaditaan asiantuntija-arvio varjonmuodostuksen merkittävyydestä sekä varjonmuodostuksen mahdollisesti aiheuttamasta haitasta. Arviossa huomioidaan vaikutusalueella sijaitsevat herkät kohteet eli lomakiinteistöt sekä vakituinen asutus.

Valo-olosuhteiden osalta tarkastellaan myös tuulivoimaloiden lentoestevalojen näkyvyyttä. Valot ovat joko valkoisia vilkkuvia tai jatkuvasti palaavia punaisia valoja. Valojen näkyminen muuttaa myös alueen maisemakuvaa. Lentoestevalojen näkyvyyttä arvioidaan tuulivoimaloista laaditta-

vaa näkemäalueanalyysiä hyödyntäen. Sen perusteella arvioidaan mille alueille lentoestevalot näkyvät. Lentoestevalojen aiheuttamaa maisemakuvan muutosta arvioidaan osana maisemavaikutusten arviointia.

Mallinnuksen tulokset tulee muistaa havainnollistaa selkeästi ja esittää arvioidut vaikutukset asuin- ja lomarakennuksiin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan suunnitelma varjon vilkkumisen eli välkevaikutuksen arvioinnista on riittävä. Lentoestevalojen aiheuttamien vaikutusten arvioinnissa on syytä kiinnittää erityistä huomiota esitystavan havainnollisuuteen, jotta niistä aiheutuvan maisemahaitan arviointi on mahdollista.

Virkistyskäyttö

Hankealueen virkistyskäyttö on loppukesän ja syksyn marjastus ja syksyllä hirven, jäniksen ja kanalintujen metsästys. Reittitoimitettu moottorikelkkailureitti Juoksenki – Torasjärvi – Ylitornion kunnan raja kulkee Palovaaran hankealueen kautta.

Virkistyskäyttöä selvitetään osana ihmisvaikutusten arviointia kirjekyselyllä 500 kotitalouteen sekä Pellon että Ylitornion kuntien alueella asuvilta asukkailta ja loma-asukkailta. Riistakantoihin ja metsästykselle virkistysmuotona aiheutuvia vaikutuksia selvitetään haastatellaan metsästysseuroja ja hyödynnetään RKTL:n aineistoja. Arvioinnissa hyödynnetään myös yleisiä riistalajistolle todettuja vaikutusmekanismeja sekä muista hankkeista saatuja kokemuksia.

Kyselyssä tulisi olla kysymyksiä myös asukkaiden ja loma-asukkaiden näkemyksiä lentoestevalojen, välkevaikutuksen ja melun mahdollisista vaikutuksista asuinviihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön metsissä hankealueiden lähistöllä.

Arvioitaessa tuulipuiston vaikutuksia alueen virkistyskäyttöön tulisi pyrkiä vaikutusten konkretisointiin, esimerkiksi arvioimalla miten hirven metsästyksen käytännöt voivat muuttua. Hankealueen läpi kulkevalle moottorikelkkailureitille kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida reittiturvallisluuden kannalta ja arviointiselostuksessa arvioida sitä, tulisiko reitin linjausta muuttaa tai perustaa uusi yhteys ja vanha reittiyhteys lakkauttaa maanmittaustoimituksessa. (10.4.4 Vaikutukset yleiseen turvallisuuteen ja arvio ympäristöriskeistä s. 83). Arviointimenetelmiä ei ole kuvattu tarkasti.

Poronhoito

Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset ovat Lapissa keskeisessä asemassa. Poronhoitoon liittyvien vaikutusten selvittämistä ohjaavat muun muassa poronhoitolaki (848/1990), valtakunnalliset alueidenkäyttöavoitteet ja alueelle vahvistettu Länsi-Lapin maakuntakaava. Hanke sijoittuu Orajärven paliskunnan alueelle, mutta hankkeen vaikutusalue ulottuu poronhoidon osalta myös Lohijärven paliskunnan alueelle. Palovaaran-Ahkiovaaran tuulipuisto sijoittuisi Orajärven ja Lohijärven porojen tärkeille kesä- ja syyslaitumille, jota käytetään vasoma-alueena.

YVA-ohjelman mukaan arvioinnissa selvitetään miten hanke vaikuttaa porolaitumiin, porojen laidunnukseen, poronhoitoon, porovahinkoihin, porojen terveyteen sekä miten hanke vaikuttaa elinkeinon kannattavuuteen ja poronhoitokulttuuriin Orajärven ja Lohijärven paliskunnissa.

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-ohjelmassa esitettyä nykytilan kuvausta tulee täydentää poronhoidon näkökulmasta. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitetessä on tuotava esiin tuulivoimahankkeen välittömät ja väliilliset vaikutukset poronhoitoon hankkeen vaikutusalueella. Vaikutuksia arvioitaessa tulee olla riittävässä vuorovaikutuksessa alueella toimivien paliskuntien kanssa poronhoitolain ja maakuntakaavan määräysten edellyttämällä tavalla. YVA-selostuksessa tulee arvioida hankkeen vaikutuksia sekä Orajärven että Lohijärven paliskuntien poronhoitoon. Sekä hankkeen suunnittelu- että toteutusvaiheessa on syytä arvioida ja etsiä keinoja, joilla hankkeen haitallisia vaikutuksia poronhoitoon voidaan lieventää.

Puolustusvoimien toiminta

Tuulivoimaloiden rakentamisessa tulee huomioida maanpuolustusta ja sotilasilmailua koskevat erityistavoitteet. Arviointiohjelman mukaan hankkeen vaikutukset puolustusvoimien valvontajärjestelmiin arvioidaan puolustusvoimien pääesikunnan lausunnon perusteella. Jos pääesikunta arvioi hankkeella olevan vaikutuksia puolustusvoimien valvontajärjestelmiin, teetetään erillinen tutkaselvitys VTT:llä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan YVA-ohjelmassa esitetyt hankkeen mahdolliset maanpuolustukseen ja sotilasilmailuun kohdistuvat vaikutukset ja niiden edellyttämät selvitykset on otettu riittävästi huomioon.

Tutkien toiminta ja viestintäyhteydet

YVA-ohjelman mukaan tuulivoimahankkeiden yhteydessä huomioidaan myös mahdolliset vaikutukset tutka- ja viestintäyhteyksiin (esimerkiksi meri- tai ilmavalvontatutkat, Ilmatieteen laitoksen sää-tutkat, langattomat tiedonsiirtoyhteydet, kuten datasiirto, matkapuhelimet, radio ja televisio). Suunniteltujen tuulivoimaloiden ympäristössä antenniTV-vastaanotto tapahtuu Ratasvaaran, Pellon tai Tervolan TV-asemilta. Mikäli TV-vastaanottoantennit on suunnattu kutakin aluetta laskennallisesti parhaiten palvelevalle asemalle, alueella ei pitäisi olla kovin suurta riskiä tuulivoimaloiden aiheuttamille TV-vastaanottohäiriöille. Hankkeen vaikutukset viestintäyhteyksiin arvioidaan asiantuntijatyönä sekä asianomaisilta tahoilta saatujen lausuntojen perusteella.

Liikenne

Tuulivoimalat muodostavat lentoesteitä, joten niiden vaikutus lentoliikenteeseen ja -turvallisuuteen tulee selvittää. Arviointiohjelman mukaan lentoliikenteen turvallisuusvaikutusten osalta tarkastellaan tuulivoimaloiden sijoittumista Trafin ohjeistuksen sekä lentoasemakohtaisten lentoesterajoitusalueiden perusteella.

Arviointiohjelman kuvassa 8.18 on esitetty tuulivoimaloiden todennäköiset kuljetusreitit Ajoksen ja Tornion satamista hankealueelle. Rakennettavien tuulivoimaloiden todelliset kuljetusmahdollisuudet tulisi selvittää hankkeen suunnittelun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Voimalaitosten osien kuljetuksissa on maanteiden, siltojen ja rumpujen kanto-kyky varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Mikäli erikoiskuljetuksissa on tarvetta tehdä tasoristeysalueille joitakin väliaikaisia tai pysyviä muutostarpeita, tulee olla yhteydessä Liikennevirastoon.

Ohjelmassa esitetty valtatie 21 pitkin kulkeva kuljetusreitti ei ole välttämättä paras kuljetusreitti hankealueelle Aavasaksan pohjoispuolella si-

jaitsevan heikkokuntoisen sillan vuoksi. Kuljetuksia varten voi pyytää etukäteen tietoa Pirkanmaan ELY-keskuksen kuljetuslupayksiköstä aiotun kuljetusreitin käyttökelpoisuudesta tuulivoimalan komponenttien kuljetukseen.

Arviointiohjelmassa on kerrottu, että liikenneverkon ajantasaiset nykytilatiedot selvitetään Liikenneviraston tierekisteristä. Arviointiselostuksessa tulee mainita, miltä ajalta esitettävät liikennemäärätiedot ovat.

Arviointiohjelmassa on mainittu, että ”Tuulivoimalat ja voimajohto voivat rajoittaa mahdollisuuksia kehittää liikenneverkkoja, sillä niiden alueella rakentaminen on rajoitettua”. Yhteysviranomaisen katsoo, että uudet rakennettavat tuulivoimalat ja voimajohdot tulee sovittaa olemassa olevaan ja kehitettävään tiestöön. Voimajohdot tulee suunnitella siten, että ne mahdollistavat myös erikoiskuljetukset. Voimajohtojen sijoittelussa tulee ottaa huomioon Liikenneviraston heinäkuun alussa 2012 voimaantulleessa ”Sähköjohdot ja maantiet” -oppaassa nro 042011 esitetty ohjeistus.

Hankkeen vaikutukset luonnonympäristöön

Pintavedet, pohjavedet ja vesiluonto

Yhteysviranomaisen tietojen mukaan hankealuetta lähin jokihelmisimpukajoki on Ratasjärveen laskeva Myllyoja, mutta yhteysviranomaisen inventointitiedot eivät ole kattavia. 5.7.2014 jätetyssä mielipiteessä on todettu, että Peurajoesta saattaa löytyä rauhoitettua jokihelmisimpukkaa. Yhteysviranomaisen katsoo, että toimijan tulisi selvittää jokihelmisimpukan esiintyminen tuulivoimapuiston vaikutusalueella ja ottaa mahdollinen esiintymä huomioon asianmukaisin toimenpitein hankkeen vaikutusten arvioinnissa ja suunnittelussa.

Palovaaran hankealue sijoittuu kahdelle III-luokan pohjavesialueelle ja Ahkiovaaran hankealue kahdelle vedenhankinnan kannalta tärkeälle (I-luokan) pohjavesialueelle. YVA-ohjelmassa on todettu, että vaikutusarviossa tarkastellaan erityisesti näille pohjavesialueille mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia. III-luokan pohjavesialueen soveltuvuus vedenhankintaan tulisi selvittää ennen mahdollista kaavoitusta.

Kasvillisuus ja luontotyytit

Hankealue on metsätyypeiltään kuivahkoa ja tuoretta kangasta, vähäiseltä osin lehtomaista metsää. Rinnesuot ovat ojitettuja ja luonnontilaisia suota esiintyy Jänkkämaan ja Palovaaran välissä. Palovaaran laki-alueella ja itärinteellä on laajasti hakattuja alueita ja taimikkoalueita. Palovaaran alarinteillä on useita lähteitä. Myös yli 100 -vuotiaita metsäalueita löytyy mm. Palovaaran länsirinteiltä. Palovaaran hankealueen potentiaalisimmat luontokohteet liittyvät pienvesiin, luonnontilaisiin suoluontotyyppisiin ja vanhan metsäpirteisiin sekä rakkakivikoihin ja jyrkännealueisiin. Ahkiovaaran metsät on voimakkaasti käsitelty ja alueella ei ole rinnesoita eikä lähteitä. Ahkiojärven itäpäässä on jyrkännealue. Lempainen on arvokas rantakerrostumien kohdealue, joka sijoittuu hankealueiden väliin.

Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan mukaan alueella ei ole luonnonsuojelulain 42 §:n koko maassa rauhoitettujen kasvilajien, 46 §:n uhanalaisten lajien eikä luontodirektiivin liitteiden II ja IV havaintopaikkoja.

Arviointiohjelmassa on riittävällä tavalla luontotyyppit, lähteet ja metsien käsittelytilanne kuvattu ja potentiaalisimmat luontokohteet tunnistettu.

Arviointiohjelmassa on riittävällä tavalla kuvattu luontotyyppit, lähteet ja metsien käsittelytilanne ja tunnistettu potentiaalisimmat luontokohteet. Hankealueella tuulipuiston luontoa muuttavat kohteet ja potentiaalisimpien luontokohteiden luontotyyppit ja kasvilajit inventoidaan kesällä 2014. kartoitettavat. Luontokartoitukset tehdään asiantuntijan, biologin toimesta keskeisimmän kasvukauden aikana hankealueella kasvillisuudesta ja luontotyypeistä 7 päivän ja sähkönsiirtoreittien osalta luontotyyppit kartoitetaan 5 päivän työpanoksella.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan sähkönsiirtoreiteilla tulee myös tehdä riittävällä tarkkuudella kartoituksia uhanalaisesta ja huomionarvoisesta kasvilajistosta luontotyyppikartoituksen lisäksi. Kartotusmenetelmää ei ole tarkemmin kuvattu eli kuvataanko kaikki sähkönsiirtoreiteilla esiintyvät luontotyyppit ja pinta-alat.

Arviointiohjelmassa esitetyjä luontotyyppien ja kasvilajiston vaikutusten arvioinnin arvottamisen tekijöitä voidaan pitää oikeina ja riittävinä.

Natura- ja muut suojelualueet

Hyrsyvuoman Natura-alue (FI1301002), joka on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena, yhteisön tärkeänä pitämänä alueena, luontotyyppialueena, sijoittuu noin 5,2 kilometriä itään hankealueelta. Koutusjärvi Natura-alue (FI130 1001) sijoittuu 10 kilometrin etäisyydelle koilliseen.

Hankealueet sijoittuvat Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alue (FI130 1912) valuma-alueelle lähes kokonaisuudessaan. Tornionjoki sijoittuu noin 4,5 kilometriä Ahkiovaaran hankealueelta länteen.

Maansaaren suojelualue ja Huuhkajavaaran – Kuusivaaran aarnialue ovat yksityisiä suojelualueita (YSA), jotka sijoittuvat osin hankealueiden välimaastoon. Ratasvaarassa on määräaikainen rauhoitus sopimusalue.

Nykytilan kuvaukseen tulee lisätä lintuvesiohjelman kohteet ja muut Lapin lintuvedet –julkaisun (2000, Räinen, P., Jokimäki, J. ja Kisanlahti-Jokimäki, M-L., Alueelliset ympäristöjulkaisut 94) mainitsevat arvokkaat lintuvedet. Tällaisia kohteita ovat mm. Pellon kunnassa Paamajärvi, joka sijoittuu 8, 5 kilometriä hankealueiden pohjoispuolelle ja alle 4 kilometrin etäisyydelle sähkönsiirtoreittivaihtoehdosta C. Paamajärven elinympäristön suojeluarvo (LA) on 83 ja lintuvesikohde on merkittävä uhanalaisten vaarantuneiden (VU) pikkulokin ja naurulokin sekä tukkasotkan ja telkän pesimisympäristönä. Pellojärvi – Säynäjärvi ovat merkittävä muutonaikainen levähdysalue ja Natura-verkoston kohde, jonka suojeluarvo (LA) on 43.

Ylitornion kunnan alueella on maakunnallisesti arvokkaita lintuvesiä Portimojärvi ja Pakisjärvi, jotka sijoittuvat etelään noin 14 kilometrin ja

itään noin 10 kilometrin etäisyydelle hankealueelta. Portimojärvi on merkittävä kohde haapanalle, telkälle, pikkulokille, mustakurkku-uikulle, härkälinnulle ja harmaasorsalle. Portimojärven elinympäristön suojelu-arvo (LA) on 96. Pakisjärvi on merkittävä kohde mm. erittäin uhanalaisen (EN) suokukon ja vaarantuneen (VU) naurulokin osalta ja suojelu-arvo (LA) on 70. Näiden järvien muutonaikaista ja sulkasadonkaikaista merkitystä ei ole arvioitu, mutta merkitys ruokailualueena on maakunnallisesti merkittävä (M).

Selvitystä suojelualueista voidaan pitää riittävänä.

Lähimmille lintuvesikohteille kohdistuvat linnustovaikutukset tulisi selvittää ja arvioida asiantuntija-arviointina riittävällä tavalla.

Eläimistö

YVA-ohjelmassa on todettu, että alueella tavattava nisäkäslajisto on tyypillistä havumetsävyöhykkeen lajistoa, käsittäen pääsääntöisesti alueellisesti yleisiä ja runsaslukuisena esiintyviä lajeja.

Luontodirektiivin liitteiden IV a eläimistä on mainittu, että hankealueella saattaa esiintyä saukko, viitasammakko, liito-orava, pohjanlepakko, vesisiippa, isoviiksisiippa ja suurpedot. Alueella esiintyy myös hirvi, jänis, kettu, orava ja kärppä.

Luontoharrastajilta ja metsästysseuroilta tiedustellaan hankealueen eläimistöä mm. riistalajeista ajantasaista tietoa.

Kaikki Suomen lepakot ovat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (LSL 49 § mom. 1). Arviointiohjelmassa on todettu, että eläimistöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa ja maastoselvityksissä painotetaan EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) lajiston esiintymistä ja elinolosuhteita hankealueilla ja niiden lähiympäristössä. Lisäksi huomioidaan mm. eri lajeille tyypillisiä elinympäristöjä sekä potentiaalisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Linnusto

Linnustoa on alustavasti selvitetty lintuatlas 3 (2011, Valkama, J. ja kumppanit) kahden 10 km x 10 km ruudun (Ratasjärvi, Torasjärvi) osalta, joiden selvitysaste on erinomainen. Ruutujen alueella pesii 90 lintulajia, joista varmasti tai todennäköisesti 75 lajia, joista 30 on suojellisesti arvokasta. Alueella pesivien maalintujen keskitiheys on 100 -125 paria/km², joka on tavanomainen määrä. Sähkönsiirtoreiteillä lajisto on hyvin samantyyppistä kuin hankealueillakin. Alueella on vaateliaammille lintulajeille, kuten päiväpetolinnuille, pöllöille ja metsäkanalinnuille soveltuvaa elinympäristöä.

Vaarantuneista (VU) lajeista hankealueilla saattaa esiintyä mehiläishaukka, törmäpääsky, keltävästäräkki ja pohjansirkku sekä silmälläpidettävistä (NT) lajeista mm. teeri, metso, kalasääski, huuhkaja, helmipöllö, kuukkeli ja punavarpunen.

Pesimälinnustoa selvitetään hankealueelle luotavan pistelaskentaverkoston avulla, joka kattaa kaikki elinympäristöt. Lisäksi lintujen parimäärää selvitetään molemmilla hankealueilla linjalaskentamenetelmällä. Linnustollisesti arvokkaimmat alueet, uhanalaiset ja suojellisesti arvokkaat lajit selvitetään vielä sovelletun kartoituslaskentamenetelmän

avulla. Selvitykset tehdään touko-kesäkuussa 2014. Pöllöjen reviirien selvitys tehdään kevättalvella ja metson soidinpaikkainventointi tehdään huhti-toukokuun vaihteessa. Myös jokaisella sähkönsiirtoreitillä tehdään linnustonselvitys linjalaskenta-menetelmällä kesäkuussa 2014. Linnustonselvityksiin käytetään 10 maastopäivää hankealueella ja kolme päivää sähkönsiirtoreiteillä.

Myös petolintujen esiintymistä hankealueella tai sen ympäristössä selvitetään. Palovaaran ja Ahkiovaaran hankealueiden läheisyyteen sijoittuu Suomen luonnonsuojelulaille ja -asetuksella uhanalaiseksi ja erityistä suojelua vaativaksi säädetyn suuren peto-linnun käytössä oleva pesäpaikka. Tämä laji on myös lintudirektiivin liitteen I laji ja Suomessa kiireellisesti suojeltavaksi luokiteltu laji. Lajin liikkeitä seurataan alueella toteutettavien linnustonselvitysten yhteydessä sekä erillisen lajiseurannan aikana maastokaudella 2014. Lajin tarkemmat tiedot ovat salassa pidettäviä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (JulkL. 24 §, 621/1999) nojalla, mutta nämä tiedot tullaan huomioimaan hankkeen suunnittelun aikana. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankealueen läheisyydessä pesivän petolinnun reviirin selvittämisessä tulee käyttää riittävän tarkkoja menetelmiä, esimerkiksi satelliittiseurantaa, jotta voidaan arvioida hankkeen vaikutukset suojellulle lajille.

Muuttolintujen kevätmuuton selvittämiseen käytetään 10 päivää huhti-toukokuussa ja syysmuuton osalta 10 päivää syys-lokakuussa 2014. Hankealueen kautta lentävien lintujen lajistoa ja määrää vertaillaan Tornionjokilaakson merkittävän muuttoreitin lajistoon.

Muuttolintujen muuttoa ohjaavasta johtoväylästä tai muuttoreiteistä ei ole mainittu mitään. Hankealue sijoittuu Tornionjokivarren johtoväylän itäpuolelle noin viiden kilometrin etäisyydelle. Muuttolintujen muuttoreitejä ja levähdyspaikkoja voitaisiin selvittää myös paikallisilta lintuharrastajilta. Yhteystahona voi olla BirdLife Suomi ja sen jäsenjärjestönä Lapin lintutieteellinen yhdistys. Paikallisilla harrastajilla on vuosikymmenten tieto alueensa linnustosta ja lintujen liikkeistä.

Arviointiperusteita linnustoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta voidaan pitää oikeina. Arviointiohjelmassa tehtäväksi esitettyjä linnustonselvityksiä voidaan pitää pääosin monipuolisina ja riittävinä.

Hankkeen vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja kulttuuriympäristöön

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

YVA-ohjelmassa on esitetty hankealueen nykytilan yleiskuvaus, jonka mukaan hankealueet ovat nykytilassa rakentamattomia metsäalueita, joilla sijaitsee metsäautoteitä, moottorikelkkareitti sekä metsästystä palvelevia rakenteita. Alue on pääosin metsätalouskäytössä ja aluetta voidaan käyttää ulkoiluun, marjastukseen, sienestykseen ja luonnon tarkkailuun. Lisäksi alueella harjoitetaan poronhoitoa. YVA-ohjelman mukaan tiedot alueen poronhoidon nykytilasta tarkentuvat YVA-menettelyn aikana. Alueen kaavoitusta on käsitelty edellä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan YVA-ohjelmassa esitetty kuvaus hankealueen ympäristöstä yhdyskuntarakenteen ja maankäytön osalta on riittävä.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Hankealueen ja sen ympäristön maiseman ja kulttuuriympäristön yleispiirteet on kuvattu pääpiirteittäin. Hankkeen vaikutusalueelle sijoittuu sekä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä että valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, joita koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kansallisena kulttuuriperintönä. Myös Ruotsin puolella sijaitsee arvokasta kulttuuriympäristöä ja maisema-aluetta.

Maisemavaikutusten arvioinnissa on huomioitava, että vaikutukset maisemaan ovat luonteeltaan muutakin kuin esteettisiä ja visuaalisia. Kulttuuriympäristöön liittyy myös kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka tulee huomioida osana vaikutusten arviointia. Luvussa 8.2 Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö esitettävien kohteiden luokitus tulee tarkistaa siten kuin Museovirasto on lausunnossaan huomauttanut. Kulttuuriympäristöä koskevan käsitteistön osalta tulee kiinnittää huomiota täsmällisyyteen ja ymmärrettävyyteen.

Ruotsin puolen maisemaan ja kulttuuriympäristöön liittyvien arvokohteiden nykytilan kuvausta tulee tarkistaa siten, että käsitellään Ruotsin puolella sijaitsevaa arvokasta maisema-aluetta ja kulttuuriympäristöä myös kokonaisuutena ja huomioidaan alueen kulttuurihistorialliset arvot. YVA-selostuksessa esitettävässä vaikutusten arvioinnissa tulee arvioida huolellisesti näihin kohdistuvat vaikutukset, joita tulee havainnollistaa esimerkiksi valokuvasovitteilla ja näkymäalueanalyysillä. Valokuvasovitteiden kuvauspaikat tulee perustella. Mahdollisten maisemahaittojen minimoimiseksi YVA-selostuksessa tulee esittää toimenpideehdotukset, joilla kyseisiä haittoja voidaan vähentää. Maisemavaikutusten arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota lentoestevaloista aiheutuviin vaikutuksiin.

Vaikutusten arvioinnin pohjana käytetään ympäristöministeriön julkaisuja ja ohjeita. Maisemavaikutusten arvioinnissa tulee käyttää ajantasaista ohjeistusta. Ympäristöministeriön vuonna 2013 julkaisema opas ”Kulttuuriympäristö vaikutusten arvioinnissa. Suomen ympäristö 14|2013” on syytä huomioida kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa. Ympäristöministeriön julkaisua ”Tuulivoimalat ja maisema. Suomen ympäristö 5|2006” voidaan pitää hyvänä pohjana vaikutusten arviointityölle. Maiseman osalta tarkasteltavan vaikutusalueen laajuuden määrittämisessä on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että Palovaaran-Ahkiovaaran hankkeessa tuulivoimaloiden korkeudet ovat suurempia kuin oppaassa esitetyt korkeudet.

YVA-selostuksessa tehtävässä analyysissä on vaikutuksen kohteiden arvon ja herkkyyden lisäksi tuotava esiin erityisesti maiseman sietokykyä suhteessa suurikokoisiin tuulivoimaloihin. Vaikutusten arvioinnin esitystavan havainnollisuuteen on syytä kiinnittää huomiota ja maisemavaikutukset tulee arvioida hankkeen vaikutusalueella yhtäläisesti sekä Suomen että Ruotsin puolella.

Muinaisjäännökset

Ainoa hankealueilta ennestään tunnettu muinaijäänköskohde sijaitsee Ahkiovaaran hankealueella. Hankealueen lähiympäristön muinaijäännökset on esitetty taulukossa 8-2 ja kartalla kuvassa 8-4. Arkeologisen kulttuuriperinnön inventoinnissa tulee käyttää Museoviraston laatimia Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita. Käsiteltäessä vaiku-

tuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön tulee kiinnittää huomiota käsitteistön täsmällisyyteen ja ymmärrettävyyteen.

Hankkeen vaikutukset luonnonvarojen käyttöön

Hankkeen vaikutuksia luonnonvarojen hyödyntämiseen arvioidaan suurelta osin ihmisiin kohdistuvina vaikutuksina liittyen alueen virkistyskäytölliseen merkitykseen (marjastus, sienestys, metsästys). Lisäksi arvioidaan, miten hanke vaikuttaa hankealueella tai hankkeen lähivaikutusalueella sijaitseviin maa-ainesten ottoalueisiin sekä maa-ainesten ottoalueiksi merkittyihin alueisiin. Myös turpeenottoon liittyvät asiat käsitellään maa-ainesten ottoon liittyvien vaikutusarvioiden yhteydessä.

Yhteisvaikutukset

YVA-ohjelman mukaan yhteisvaikutuksia muiden tuulipuistohankkeiden kanssa tarkastellaan mm. maiseman, linnustovaikutusten ja liikenteen sekä ihmisvaikutusten (maisema, virkistyskäyttö) osalta. Tarkastelun menetelmät on kuvattu lähinnä yleisellä tasolla. Torniojoen Suomen puoleisella alueella on suunnitteilla muita tuulivoimahankkeita, joista lähimmät sijaitsevat Ylitornion Mustavaarassa ja Reväsvaarassa. Yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa tulee arvioida erityisesti suhteessa hankkeen vaikutusalueen maisema-arvoihin molemmin puolin rajajokea.

Liikenteellisten vaikutusten osalta hankkeella saattaa olla yhteisvaikutuksia muiden lähialueille suunniteltujen tuulivoimapuistojen kanssa, mikäli hankkeiden rakentaminen ajoittuu samaan aikaan. Arvioinnissa selvitetään muiden hankkeiden rakentamisaikataulut ja kuljetusreitit.

YVA-ohjelmassa on todettu poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten osalta, että arvioinnissa huomioidaan myös muiden maankäytönhankkeiden aiheuttamat yhteisvaikutukset porotalouden näkökulmasta.

Vaikutusalueen rajaus

YVA-ohjelman mukaan tarkasteltavan vaikutusalueen laajuus vaihtelee vaikutustyypeittäin ja jaotellut vaikutusalueet on esitetty taulukossa 9-1. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutustyyppien perusteella rajattu vaikutusalue on luonteva lähtökohta vaikutusten arvioinnille.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen

YVA-ohjelman mukaan hankkeen suunnittelun lähtökohtana on ympäristöllisesti parhaiden käytäntöjen periaatteen soveltaminen. Ympäristövaikutusten arvioinnin aikana on tarkoitus etsiä mahdollisuuksia vähentää hankkeesta aiheutuvia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Tällaiset vaikutukset voivat liittyä esimerkiksi tuulivoimalaitosten sijoitteluun tai niissä käytettävään tekniikkaan sekä voimajohtoreittien linjauksiin.

YVA-ohjelman mukaan yksityiskohtaisemmat tekniset ratkaisut selvitetään ympäristövaikutusten arvioinnin aikana tapahtuvassa jatkosuunnittelussa. Mahdolliset haittojen vähentämisen ja lieventämistoimet tulee esittää YVA-selostuksessa.

Raportointi

Ohjelma sisältää YVA-asetuksen 9 §:n seitsemännen kohdan mukaan vaaditun arvion hankkeen suunnittelu- ja toteutusaikataulusta sekä selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta. Yhteysviran-

omainen katsoo, että selvitysten ja vaikutusten arvioinnin tulosten havainnollistamisessa on syytä käyttää karttoja ja kuvia. Tekstissä esiintyvien paikannimien on syytä löytyä kartoilta. Käytettävien käsitteiden täsmällisyyteen on syytä kiinnittää huomiota. Mikäli aineisto tulee sisältämään vain viranomaiskäyttöön tarkoitettuja tietoja, tulee niistä laatia erillinen raportti.

Osallistumisen järjestäminen

Osallistumisella tarkoitetaan YVA-ohjelmassa vuorovaikutusta hankkeesta vastaavan, eri viranomaisten ja niiden välillä, joiden oloihin tai etuihin hanke tai suunnitelma saattaa vaikuttaa. Vastuu tiedottamisesta ja osallistumisen järjestämisestä on hankevastaavalla. Hankkeen arviointiselostuksen esittely ja tiedottaminen arvioinnin johtopäätöksiä paikallisesti valtakunnanrajan toisella puolella Ruotsissa tulee huomioida osana YVA-menettelyä. Espoon sopimuksen mukaisen kansainvälisen kuulemismenettelyn myötä Naturvårdsverket hoitaa Ruotsin viranomaisten ja sidosryhmien kuulemisen. Paikallisten mielipiteiden esille tuomiseksi hankevastaava voi harkita Ruotsin puolella järjestettävän tilaisuuden tarvetta Suomen puolen yleisötilaisuuden tapaan. Osallistumisjärjestelyitä on kuvattu riittäväällä tavalla arviointiohjelmassa.

Johtopäätökset

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiohjelmassa on tarpeellisessa määrin esitetty YVA-asetuksen 9 §:ssä vaaditut asiat. Yhteysviranomaisen on edellä todennut miltä osin arviointiohjelmaa on tarkistettava. Arviointiselostuksen tulee sisältää selvitykset, arvioinnit ja perustellut vastaukset tässä lausunnossa ja muissa lausunnoissa ja mielipiteissä esitettyihin kommentteihin sekä muut YVA-asetuksen 10 §:ssä esitetyt asiat.

Alueidenkäyttöyksikön päällikkö

Kaija Pekkala

Alueidenkäyttöinsinööri

Hannu Raasakka

SUORITEMAKSU 4000 €

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksullisista suoritteista (9.1.2014, 3/2014)

Valtioneuvoston asetuksen liitteen muutos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksullisista suoritteista (10.4.2014, 291/2014)

LIITE

Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

TIEDOKSI

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Energiamarkkinavirasto